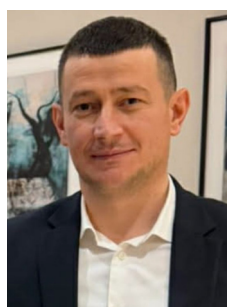




Nicolae SCAFARI¹
scafarinicolae@gmail.com



Andrei HARBUZ²
andreiharbuz4@gmail.com

MODIFICAREA CADRULUI LEGAL AL INFRAȚIUNII PREVĂZUTE DE ART. 155 CP PRIN PRISMA PRACTICII LEGISLATIVE INTERNAȚIONALE

Abstract: *Ca stat aspirant la integrarea europeană, Republica Moldova este obligată să-și alinieze legislația penală la normele și valorile UE, care pun accent pe protecția persoanei. Incriminarea amenințării în sensul art.155 CP al RM contribuie la consolidarea statului de drept prin protejarea eficientă a vieții, integrității corporale și a sănătății persoanei.*

Prevederea de la art.155 CP al RM are un rol esențial de prevenție, întrucât sancționarea acestei amenințări servește ca barieră juridică timpurie pentru infracțiuni cu un grad mai sporit de pericol social. Deoarece suntem în perioada în care amenințarea îmbracă noi forme de manifestare în special prin progresul tehnologic, este esențial a monitoriza și perfecționa continuu prevederile normei pentru a corespunde situațiilor nou apărute. Totodată, importanța sancționării amenințării cu omor ori cu vătămare gravă contribuie la creșterea încrederii victimelor infracțiunii prevăzute și încurajează raportarea cazurilor de amenințare cu omor ori cu vătămare gravă.

Scopul direct al prezentului studiu îl constituie efectuarea unei analize ample din perspectiva legislațiilor romano-germane, anglo-saxone și din statele CSI, care va avea ca efect propuneri legislative de completare și modificare a unor prevederi ce e referă la infracțiunea incriminată de amenințare cu omor ori cu vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății.

¹ Asistent universitar, Catedra „Procedură penală, criminalistică și securitate informațională”, master, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova (ROR: <https://ror.org/036kvxa54>); e-mail: academia@mai.gov.md; e-mail: scafarinicolae@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-0383-1511>

² Absolvent al INJ, candidat la funcția de judecător, e-mail: andreiharbuz4@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-5641-725X>

Scopul indirect al studiului este de a identifica problematici din legislația națională privitor la încadrarea juridică a faptei de amenințare cu omor ori cu vătămare gravă, prin analiza legislațiilor în materie penală ale statelor romano-germane, anglo-saxone și CSI. Propuneri de completare a prevederilor Codului penal la norma prevăzută de art. 155 cu noi agravante vor cuprinde în întregime fapta incriminată, precum și vor permite aplicarea și sancționarea corespunzătoare pentru infracțiunea comisă, în vederea efectuării unei individualizări corecte. Astfel, prin această lucrare ne-am propus, ca pe baza studiului legislațiilor străine să identificăm acele breșe din norma articolului 155 Cod penal, pentru a propune noi completări, cu ajutorul cărora organele de drept, cum ar fi cele de urmărire penală, procuratura și instanțele de judecată, să cerceteze și să aplice o pedeapsă echitabilă pentru fapta comisă.

Obiectivele prezentei lucrări științifice constau în studierea legislației străine cu privire la infracțiunea de amenințarea cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, din perspectiva legislațiilor romano-germane, anglo-saxone și ale statelor CSI, prin care se va analiza modul de reglementare a infracțiunii. Scopul acestui studiu este de a identifica din legislația statelor menționate unele facilități care pot fi utilizate pentru a îmbunătăți legislația Republicii Moldova în materie penală în ceea ce ține de amenințarea cu omor, ori cu vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății.

Prin realizarea obiectivelor propuse, se urmărește aprofundarea înțelegerii infracțiunii de amenințare cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale, din perspectiva statelor romano-germane, anglo-saxone și CSI, precum și identificarea erorilor frecvente care apar în practica juridică în legătură cu aplicarea articolului 155 din Codul penal al Republicii Moldova. În acest context, cercetarea urmărește să evidențieze lacunele și neconcordanțele din interpretarea și aplicarea normelor legale referitoare la amenințarea cu omor ori cu vătămare gravă a integrității corporale.

Cuvinte-cheie: amenințare, omor, integritate corporală, viața, sănătate, vinovăție, victimă a infracțiunii, individualizarea pedepsei, participație grup criminal, organizație criminală.

MODIFICATION OF THE LEGAL FRAMEWORK GOVERNING THE OFFENSE UNDER ARTICLE 155 OF THE CRIMINAL CODE FROM THE PERSPECTIVE OF INTERNATIONAL LEGISLATIVE PRACTICE

Abstract: *As an aspiring state for European integration, the Republic of Moldova is obliged to align its criminal legislation with European norms and values, which emphasize the protection of the individual. The criminalization of threats, as stipulated in Article 155 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, contributes to the consolidation of the rule of law by effectively protecting a person's life, physical integrity, and health.*

The offense outlined in Article 155 of the Criminal Code of the Republic of Moldova plays an essential preventive role, as its penalization serves as an early legal barrier against crimes with a higher degree of social danger. Since we are currently in a period where threats take on new forms, especially due to technological advancements, it is essential to continuously monitor and improve the legal provisions to address newly emerging situations. At the same time, the importance of penalizing threats of murder or serious bodily harm contributes to increasing victims' trust in the legal system and encourages the reporting of such cases.

The direct aim of this study is to conduct a comprehensive analysis from the perspective of Romanian-German, Anglo-Saxon, and CIS countries' legislation, which will result in legislative proposals for the amendment and supplementation of certain provisions related to the offense of threats involving murder or serious harm to bodily integrity or health.

The indirect aim of this study is to identify issues within the national legislation regarding the legal classification of the offense of threats involving murder or serious bodily harm, through the analysis of criminal legislation in Romanian-German, Anglo-Saxon, and CIS countries. The study includes proposals to supplement the provisions of the Criminal Code specifically Article 155 with new aggravating circumstances that would fully encompass the incriminated act and allow for the proper application and sanctioning of the offense, ensuring accurate individualization of punishment. Thus, through this paper, we aim to identify, based on the study of foreign legislation, the gaps within the provisions of Article 155 of the Criminal Code, in order to propose new additions that

would assist law enforcement bodies including investigative authorities, prosecutors, and courts in properly investigating and applying a fair penalty for the committed offense.

The objectives of this scientific paper consist in studying foreign legislation concerning the offense of threats involving murder or serious harm to bodily integrity or health, from the perspective of Romanian-German, Anglo-Saxon, and CIS countries' legal systems, by analyzing how this offense is regulated. The purpose of this study is to identify certain legal mechanisms from the aforementioned countries that could be used to improve the criminal legislation of the Republic of Moldova regarding threats of murder or serious bodily harm.

By achieving the proposed objectives, the aim is to deepen the understanding of the offense of threats involving murder or serious harm to bodily integrity, from the perspective of the Romanian-German, Anglo-Saxon, and CIS legal systems.

Identification of common errors occurring in legal practice related to the application of Article 155 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. In this context, the research aims to highlight gaps and inconsistencies in the interpretation and application of legal norms concerning threats of murder or serious bodily harm.

Keywords: threat, murder, bodily integrity, life, health, guilt, crime victim, sentencing individualization, participation in a criminal group, criminal organization.

1. INTRODUCERE.

Crearea statului de drept și a unei societăți democratice reale în Republica Moldova presupune de la sine realizarea unor transformări radicale de ordin social și juridic, perfecționarea legislației naționale și racordarea ei la standardele Uniunii Europene, precum și îmbunătățirea activităților organelor ocrotirii normelor de drept. Însă aceste schimbări în societatea noastră, promovate de peste trei decenii, sunt însoțite și frânate de creșterea continuă a ratei criminalității.

Completarea normelor codului penal cu art. 155, care incriminează fapta de amenințare cu omor ori cu vătămarea gravă a sănătății și integrității corporale, a fost strict necesară în condițiile formării unei societăți sănătoase și a unui stat democrat, reprezentând un important element al sistemului juridic ce contribuie la prevenirea de a comite alte infracțiuni mai grave, la respectarea legii și la asigurarea stabilității și ordinii de drept în societate. Astfel, în art. 125 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, este prevăzut că „Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile”¹. Ca urmare se poate deduce că nimeni nu poate acționa asupra unor drepturi ale persoanei ce țin de libertatea și siguranța acesteia, cu unele excepții prevăzute de lege în care drepturile persoanei pot fi restrânse prin forța coercitivă a statului. Această libertate a persoanei poate fi restrânsă prin mai multe modalități, constrângere fizică, psihică și morală.

Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor și Libertăților Fundamentale ale Omului, pactele și tratatele internaționale la care R. Moldova este parte.

În scopul respectării drepturilor persoanelor, țara noastră a ratificat un șir de acorduri și tratate internaționale, printre care putem evidenția: Declarația Universală a Drepturilor Omului, care conform art. 3 prevede că „Orice ființă umană are dreptul la viață, la libertate și la securitatea persoanei sale.”²; Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, în care la paragraful I art. 9 se menționează că „Orice individ

¹ Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr.1.

² Declarația Universală a Drepturilor Omului. Disponibil: https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf (accesat la 23.08.2025).

are dreptul la libertate și la securitatea persoanei sale.”³

Potrivit acestor reglementări internaționale, statul a garantat dreptul persoanelor împotriva oricăror atingeri care ar duce la îngrădirea și restrângerea drepturilor persoanelor raportate la amenințări cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, raportând după caz aceste fapte la nivel de infracțiune, implementându-le în Codul penal și sancționându-le în cazul încălcării de către terți.

În acest sens, facem referire la prevederile art. 54 alin. (2) din Constituție, care prevede că „Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției”⁴.

În **ipoteza** dezvoltării rezultatelor științifice va fi analizată sub aspect comparativ legislația penală a Republicii Moldova cu cea a statelor romano-germane, anglo-saxone și CSI, vor fi identificate dificultățile cu care se confruntă organul de urmărire penală și instanța de judecată în vederea aprecierii dacă o faptă întrunește în întregime elementele infracțiunii de amenințare cu omor ori cu vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății. De asemenea, vor fi elaborate unele propuneri de completare a prevederilor articolului 155 din Codul penal cu noi agravante în baza cărora va fi posibilă încadrarea deplină a faptelor comise și individualizarea corectă a pedepsei acesteia, în vederea aplicării uniforme a legii penale.

2. METODE ȘI MATERIALE APLICATE.

În scopul realizării obiectivelor propuse, în respectivul articol științific au fost utilizate următoarele metode: a) metoda documentației; b) metoda logică (deductivă, inductivă, de specificare etc.), constând în utilizarea raționamentelor logice cu referire la analiza opiniilor doctrinare susținute de diferiți autori; c) metoda comparativă, utilizată pentru compararea legislației în domeniu a Republicii Moldova, cu cea a altor state; d) metoda aplicativă precum și examinarea practicii judiciare. S-au studiat: doctrina de specialitate din țară; soluții de practică judiciară publicate; opinii exprimate de autori străini; prezența comparativă a unor dispoziții din legislațiile altor state.

În procesul elaborării articolului, au fost consultate lucrările științifice ale autorilor: M.V. Dvoracek, Gh. Lupu, Gh. Avornic, M. Angheluță, Șt. Șaptefraț, precum și codurile penale ale SUA, României, Federației Ruse, Ucrainei etc.

Listă de abrevieri:

alin. – alineat
art. – articol
etc. – etcetera
ex. – exemplu
lit. – literă

³ Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice. Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetailDocument/82590> (accesat la 23.08.2025).

⁴ Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr.1.

nr. – număr
p. – pagină
pct. – punct
RM – Republica Moldova
CP – Cod Penal
CPP – Cod de Procedură Penală
CSI – Comunitatea Statelor Independente
SUA – Statele Unite ale Americii.

3. DISCUȚII.

3.1. Aspecte de drept penal comparat ale infracțiunii de amenințare cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății.

În pofida faptului că în materia dreptului penal comparat se află o varietate mare și diferită de examinare și aplicare în practică a prevederilor art. 155 din Codul penal (amenințare cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății), este necesar a se stabili o incursiune teoretico-practică pentru identificarea avantajelor pe care le comportă incriminările corespondente din legislațiile penale ale unor state străine, fapt ce ar determina înaintarea unor propuneri de *lege ferenda* menite să optimizeze cadrul legal în partea ce vizează infracțiunea prevăzută la art. 155 Cod penal.

În dreptul comparat, s-a realizat o disjungere a dreptului în diferite familii în funcție de dezvoltarea sa pe plan mondial, de factorii economici, politici și sociali care au contribuit la formarea acestor mari teorii de drept. Astfel, se identifică următoarele trei mari familii ale dreptului care vor fi examinate în cadrul lucrării, fiind vorba de: romano-germană sau continentală, anglo-saxonă sau common-law și reglementările în legislațiile Comunității Statelor Independente (CSI). Ca ulterior să urmeze o comparație dintre legislația Republicii Moldova și a statelor din aceste trei familii.

Amenințare cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății în familia romano-germană (continentală).

Sistemul de drept romano-german este numit și continental în literatura juridică. Acest sistem este descendent din dreptul roman. Fiind o formă predominantă de exprimare a legii, cuprinde sisteme de drept ale Franței, Germaniei, Italiei, Spaniei, Belgiei, Portugaliei, țărilor Americii Latine, României etc., care au o istorie destul de îndelungată. Acest sistem a apărut ca rezultat al eforturilor făcute de savanți de la diferite universități europene, care au elaborat și au dezvoltat, începând cu secolul al XII-lea, pe baza codificării făcute în timpul Imperiului bizantin al lui Iustinian, știința juridică comună pentru toți și adoptată la condiția lumii contemporane⁵.

Sistemul de drept romano-german este rezultatul prelucrării și adoptării dreptului roman, care în prima sa fază doctrinară a fost un produs de semnificație culturală, având un caracter independent fără de politică. Treptat, el a început să se supună legităților generale ale legăturii dreptului cu economia și politica, în primul rând cu relațiile de proprietate, schimb etc. Caracteristic acestui sistem de drept este că se bazează preponderent pe legea scrisă, îi este specifică existența codurilor, cum sunt bunăoară Codul civil Francez din 1807, Codul civil german din 1900 etc. – adevărate monumente legislative care

⁵ Dvoracec M.V., Lupu Gh. Teoria generală a dreptului. Iași: Editura Fundației „Chemarea”, 1996. p. 165.

se aplică până în prezent⁶.

În continuare urmează analiza infracțiunii de amenințare cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății în statele din sistemul de drept romano-german:

În Codul penal al României, fapta de amenințare este reglementată în Capitolul VI infracțiuni contra libertății persoanei din Titlul I infracțiuni contra persoanei. Potrivit articolului 206, se sancționează „Fapta de a amenința o persoană cu săvârșirea unei infracțiuni sau a unei fapte păgubitoare îndreptate împotriva sa ori a altei persoane, dacă este de natură să îi producă o stare de temere”⁷. Rezultă că obiectul de amenințare, conform legislației României, este mult mai larg și prevede o mai mare aplicabilitate față de legislația Republicii Moldova.

Prin urmare, se identifică că în vederea aplicării răspunderii penale pentru amenințare, legiuitorul nu a stabilit un grad anumit al pericolului amenințării. Conform legislației Republicii Moldova, amenințarea se va califica ca atare dacă este cu omor sau cu vătămarea gravă, iar conform legislației României, amenințare numim dacă se efectuează cu săvârșirea unei infracțiuni sau fapte păgubitoare, însă fără a fi determinată natura și gradul prejudiciabil al acestei fapte.

Deși legislația Română prevede mecanismul de aplicare a răspunderii pentru fapta de amenințare, este clar că față de legislația Republicii Moldova are un grad sporit de aplicabilitate, deoarece oricărei persoane supuse unei infracțiuni de violență și cupiditate îi poate fi aplicabilă răspunderea potrivit prevederilor art. 206 Cod penal al României. Rezultă că legislația Republicii Moldova a determinat cu o exactitate mai mare condițiile de aplicare a răspunderii penale, specificând cazurile concrete când poate fi aplicată răspunderea adică nu față de orice fel de amenințare, dar numai față de o amenințare cu omor ori vătămare corporală gravă.

Codul penal al Slovaciei la articolul 360 „incriminează fapta de amenințare a unei persoane cu moartea, cu vătămarea gravă a integrității sau cu cauzarea unui alt prejudiciu grav”.⁸ În cadrul normei date se identifică că s-a determinat ce grad prejudiciabil trebuie să întrunească fapta de amenințare, anume cea de amenințare cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau cu comiterea unui alt prejudiciu grav.

Astfel, putem determina o asemănare între legislațiile Republicii Moldova și Slovaciei ce ține de aplicabilitatea normei date privitor la gradul de pericol ce trebuie întrunit. În ceea ce ține de structura normei, legislația Slovaciei a prevăzut un șir de circumstanțe care agravează răspunderea pentru comiterea faptei de amenințare cu omor, cu vătămare corporală a integrității sau cu cauzarea unui alt prejudiciu grav, prin completarea prevederilor art. 360 Cod penal al Slovaciei cu alin. (2), unde se prevede că răspunderea penală se agravează atunci „când pe post de semn constitutiv apare scopul de a preveni sau de a obstrucționa exercitarea unor drepturi și libertăți fundamentale (art. 360, alin. 2, lit. (b); motivația specifică cu care acționează făptuitorul apare în calitate de semn circumstanțial agravant (lit. d) alin. (2) art. 360; amenințarea cu omor sau cu vătămarea gravă a sănătății

⁶ Avornic Gh. Teoria generală a dreptului. Ediția 1. Chișinău: Cartier, 2004. ISBN 997579274X. p. 336.

⁷ Codul Penal al României. Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/223635> (accesat la 15.08.2025).

⁸ Șaptefrat Șt. Amenințarea cu omor cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății: studiu de drept comparat. În: Revista „Studia Universitatis Moldaviae”, nr. 3 (103), 2017. ISSN 1814-3199, ISSN online 2345-1017, p. 234.

ori cu cauzarea unui alt prejudiciu grav atunci când fapta prejudiciabilă este comisă în public (lit. e) alin.(2) art. 360)⁹.

În conformitate cu articolului 169 din Codul penal al Spaniei, „fapta prejudiciabilă se poate concretiza în amenințarea cu întreruperea cursului sarcinii sau cu săvârșirea torturii ori a unor fapte împotriva integrității morale”¹⁰. Se identifică o categorie de victime speciale în privința cărora poate fi îndreptată infracțiunea, cum ar fi femeia însărcinată, precum și categoriile de persoane aflate în custodia statului, condiție care nu este obligatorie.

Potrivit legislației Spaniei, amenințarea poate viza nu doar victima infracțiunii, ci și familia sa ori alte persoane cu care victima este legată afectiv. Unele legislații nu admit ca victima amenințării și destinatarul răului cu care se amenință să fie persoane diferite, așa cum este și cazul Republicii Moldova, în timp ce altele admit acest lucru. Pentru cel din urmă model legislativ este indiscutabil ca între cele două persoane victima amenințării și destinatarul răului cu care se amenință să existe o relație specială de rudenie, prietenie, simpatie etc., ceea ce ar determina posibilitatea lezării libertății psihice a victimei; or, în lipsa unor astfel de relații, este cu neputință să se înfrângă psihicul persoanei efectiv amenințate.

În legislația Republicii Moldova este obligatorie existența pericolului ca amenințarea să se realizeze, precum și să fie una reală și imediată. Pe când prevederile Codului penal al Spaniei au implementat componentele de infracțiune din simpla faptă prejudiciabilă, fără a specifica apariția pericolului de realizare a amenințării.

Amenințare cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății în familia anglo-saxonă sau common-law.

Sistemul este caracteristic Marii Britanii, SUA, Canadei, Irlandei, Australiei etc.). Spre deosebire de sistemul romano-german la baza căruia stă legea, acestui sistem îi este caracteristic precedentul judiciar. El a apărut în Anglia și este o creație a judecătorilor, conține reguli statornice pe care judecătorescă prin hotărâre, care – în cazuri similare – devin obligatorii pentru instanțele inferioare. Norma juridică de „common law” urmărește să dea o soluție într-un proces, nu însă să formeze reguli generale de conduită pentru viitor. Într-o viziune generală, preocuparea dominantă a normelor de common-law este restabilirea imediată a ordinii juridice tulburate, și nu stabilirea normelor de bază ale societății¹¹. Aici nu vom întâlni coduri sau în general acte normative, totodată nu întâlnim nici conceptul de ramură de drept.

În legislația Statelor Unite ale Americii, infracțiunea de amenințare cu omor ori cu vătămări corporale grave este reglementată sub mai multe forme, în funcție de statul în care este comisă fapta și de contextul acesteia. În general, infracțiunea este încadrată drept „criminal threats” sau „terroristic threats”.

În continuare urmează elucidarea mai multe exemple cu privire la infracțiunea de amenințare cu omor sau vătămare corporală, conform legislației federale din mai multe state ale SUA. Codul penal al Californiei reglementează infracțiunea de amenințare cu omor sau vătămare corporală în Titlul 11.5. denumit amenințări penale. În art. 422 lit. a) legislatorul a prevăzut că „orice persoană care amenință în mod intenționat că va comite o infracțiune ce va avea ca rezultat moartea sau vătămarea corporală gravă a altei persoane, cu intenția specifică ca declarația făcută verbal, în scris sau prin intermediul unui dispo-

⁹ Idem, pp. 236-237.

¹⁰ Idem, p. 234.

¹¹ Dvoracec M.V., Lupu Gh. Ibidem, p. 166.

zitiv de comunicare electronică să fie luată ca o amenințare, chiar dacă nu există intenția de a o îndeplini efectiv, în împrejurările în care este făcută fiind specifică și neechivocă. Amenințat cu gravitate, cu scop și o perspectivă imediată de executare a amenințării și, prin urmare, face ca persoana respectivă să se teamă în mod rezonabil pentru propria siguranță sau pentru siguranța familiei sale apropiate¹².

Pentru infracțiunea de amenințare cu omor sau vătămare corporală au fost prevăzute în calitate de circumstanțe agravante două aspecte, în conformitate cu prevederile art. 422 lit. b) „În sensul acestei secțiuni, familie imediată înseamnă orice soț, prin căsătorie sau nu, părinte, copil, orice persoană înrudită prin consangvinitate sau afinitate în gradul doi sau orice altă persoană care locuiește în mod regulat în gospodărie sau care, în ultimele șase luni, a locuit în mod regulat în gospodărie¹³, precum și agravanta de la lit. c) „Dispozitiv de comunicare electronică include, dar nu se limitează la telefoane, telefoane celulare, computere, aparate de înregistrare video, faxuri sau pagini de comunicare electronică, având același înțeles ca și termenul definit în Subsecțiunea 12 din Secțiunea 2510 din Titlul 18 din Codul Statelor Unite¹⁴.

În conformitate cu prevederile art. 209 din Codul penal al Statului Maine (SUA), „o persoană este vinovată de amenințare penală dacă induce, intenționat sau cu bună știință, unei alte persoane temerea de vătămare corporală iminentă¹⁵.

Codului penal al Nevada reglementează infracțiunea de amenințare cu omor sau vătămare corporală în capitolul 200, denumit infracțiuni împotriva persoanei, secțiunea hărțuire și urmărire. Potrivit prevederilor art. 200.571, denumit „Hărțuire”, „o persoană este vinovată de hărțuire dacă fără autoritate legală, persoana amenință cu bună știință cu provocarea în viitor de vătămări corporale persoanei amenințate sau oricărei alte persoane. A provoca daune fizice proprietății altei persoane. Să supună persoana amenințată sau orice altă persoană la detenție sau constrângere fizică. A face orice act care are scopul de a vătăma în mod substanțial persoana amenințată sau oricare altă persoană în ceea ce privește sănătatea sau siguranța sa fizică sau mentală. Persoana prin cuvinte sau comportament o pune pe persoana care primește amenințarea să se teamă rezonabil că amenințarea va fi executată¹⁶.

Potrivit prevederilor articolului 338 din Codului penal al Statului Australia de Vest se menționează: „Amenințare – declarație sau comportament care constituie în mod expres sau poate fi considerat în mod rezonabil că constituie o amenințare de: (a) omor, rănire, primejdie sau vătămare a oricărei persoane; (b) distrugere, deteriorare, punere în pericol sau degradare a oricăror bunuri; (c) preluare sau exercitare a controlului asupra unei clădiri, construcții sau a unui mijloc de transport prin forță sau violență; (d) cauzare a unui prejudiciu de orice natură oricărei persoane¹⁷.

Amenințare cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății în legislațiile statelor membre ale CSI.

¹² Codul penal al Californiei. Disponibil: <https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codesTOCSelected.xhtml?tocCode=PEN&tocTitle=+Penal+Code+-+PEN> (accesat la 15.08.2025).

¹³ Codul penal al Californiei. Disponibil: Ibidem (accesat la 30.07.2025).

¹⁴ Idem (accesat la 10.08.2025).

¹⁵ Angheluță M. Noțiunea de amenințare în legislația penală a Republicii Moldova. În: Revista Națională de Drept, 2022 (2021), nr. 1 (243), ISSN 1811-0770, E-ISSN 2587-411X, p. 47.

¹⁶ Codul penal al Nevadei. Disponibil: <https://www.leg.state.nv.us/nrs/nrs-200.html#NRS200Sec571> (accesat la 27.07.2025).

¹⁷ Angheluță M. Ibidem, p. 47.

Acest sistem de drept este caracteristic unor state care au făcut parte din țările socialiste, ce se evidențiau prin caracterul lor ideologic. Deși a fost un sistem de sine stătător, el se referea la sistemul de drept romano-german. Cu toate trăsăturile comune acestor sisteme, există și unele deosebiri (particularități) care țin de caracterul lor de clasă. Sistemul de drept socialist își are originea în fosta URSS și s-a dezvoltat după cel deal Doilea Război Mondial prin sisteme de drept distincte ale țărilor socialiste din Europa, America și Asia¹⁸.

Actualmente, unele state care fac parte din CSI tind să intre în Uniunea Europeană și să se integreze în sistemul de drept european. De aceea, pentru a accelera procesul de aderare la UE, multe țări își armonizează legislația penală internă cu standardele internaționale, care sunt recunoscute și implementate de majoritatea țărilor europene dezvoltate.

Urmează analiza instituției de amenințare cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății în legislația penală a țărilor care fac parte din CSI. În plan comparativ, atestăm o diferențiere de poziție legislativă. În unele state, exact ca în Republica Moldova, amenințarea cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății este amplasată în Capitolul Părții Speciale a Codului penal dedicat protecției vieții și sănătății persoanei drept valori sociale fundamentale (de exemplu: art. 186 Codul penal al Republicii Belarus, art. 134 din Codul penal al Azerbaidjanului, art. 129 din Codul penal al Ucrainei, art.119 din Codul penal al Federației Ruse). Precizăm că în toate legislațiile enunțate, capitolele Părții Speciale a Codurilor penale ce conțin infracțiuni care corespund celei de la art.155 CP al RM, sunt amplasate în cadrul secțiunilor dedicate protecției persoanei ca valoare socială comună.

Supunând studiului Codul penal al Federației Ruse, se poate observa că acesta conține aceleași condiții de aplicare a răspunderii penale a infracțiunii de amenințare cu omor sau cu cauzarea vătămarilor corporale grave ca și Codul Penal al Republicii Moldova. Reglementările sunt similare, cu mici excepții, în cazul agravantei conform legislației Federației Ruse, dar cu care a fost completat și Codul penal al Republicii Moldova.

Art. 119 alin. (1) din Codul penal al Federației Ruse prevede că se consideră „amenințarea cu moartea sau cauzarea unei vătămări corporale grave a sănătății, dacă există motive să se creadă că această amenințare va fi îndeplinită”¹⁹. Iar alin. (2) din același articol prevede că este „aceeași faptă săvârșită din motive de ură sau dușmănie politică, ideologică, rasială, națională sau religioasă, ori pe motiv de ură sau dușmănie față de orice grup social”²⁰.

Astfel, putem determina că prevederile alin. (1) din codul penal al Federației Ruse coincid cu cele ale legislației naționale ce țin de cerințele pentru aplicare, anume referindu-se la cerințele de amenințare cu omor sau cu vătămarea gravă, precum și la existența pericolului în realizarea amenințării. Referitor la prevederile alin. (2) cu privire la comiterea faptei din motive de „ură sau dușmănie politică, ideologică, rasială, națională sau religioasă, ori pe motiv de ură sau dușmănie față de orice grup social”, legislația națională a fost completată cu o prevedere asemănătoare. Astfel, la 03.07.2022, Codul penal a fost completat cu agravanta aceeași faptă săvârșită din prejudecată, care înglobează comiterea faptei din motive de ură socială sau rasială, dușmănie, din cauze politice sau ideologice etc.

¹⁸ Avornic Gh. Ibidem, p. 337.

¹⁹ Codul Penal al Federației Ruse. Disponibil: <https://ru.scribd.com/doc/80674239/Codul-Penal-Al-Federatiei-Ruse> (accesat la 24.07.2025).

²⁰ Codul Penal al Federației Ruse, Ibidem (accesat la 24.07.2025).

Codul penal al Ucrainei a prevăzut tragerea la răspundere penală pentru amenințare cu omor la articolul 129, care prevede că „orice amenințare de ucidere, dacă a existat o cauză rezonabilă pentru a crede că această amenințare poate fi îndeplinită”²¹. Față de legislația Republicii Moldova, identificăm că în legislația Ucrainei s-a prevăzut în calitate de răspundere numai amenințarea cu omor ca o formă de atragere la răspundere penală. De asemenea, în legislația Ucrainei s-a atribuit agravanta la alin (2) art. 129 a faptei de amenințare cu omor „comisă de un grup criminal organizat”²², iar față de legislațiile statelor membre ale CSI se identifică că în legislația Ucrainei fapta de amenințare poate fi încadrată atunci când pericolul social este unul sporit, ceea ce face practic indiscutabilă necesitatea de aplicare a răspunderii penale persoanei pentru infracțiunea de amenințare cu omor.

Reglementările amenințării cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății în legislația penală a Republicii Belarus a prevăzut la art. 186 „că amenințarea poate viza distrugerea bunurilor prin mijloace socialmente periculoase”²³. În contextul legislației Republicii Moldova, amenințarea cu distrugerea bunurilor nu cade sub incidența art. 155 CP RM. În prezența unor condiții suplimentare, o atare faptă poate fi încadrată în tiparul unei alte norme de incriminare (de exemplu, potrivit art.189 CP RM, atunci când acțiunea principală constă în cererea de a se transmite bunurile proprietarului, posesorului sau deținătorului ori dreptul asupra acestora sau de a săvârși alte acțiuni cu caracter patrimonial și este însoțită de acțiunea adiacentă constând în amenințarea cu distrugerea sau cu deteriorarea bunurilor).

Ca urmare a exemplelor aduse din legislațiile altor state din CSI putem preciza faptul că într-o mare parte reglementările cu privire la infracțiunea de amenințare cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății sunt într-o mare măsură asemănătoare. Pe alocuri au fost stabilite anumite particularități de agravare a răspunderii penale pentru infracțiunile comise sau, după caz, s-a stabilit doar atragerea la răspundere penală pentru anumite fapte, cum se prevede în legislația Ucrainei, numai pentru infracțiuni de amenințare cu omor, precum și săvârșirea acestei amenințări de un grup criminal organizat. Legislația Republicii Belarus sancționează amenințarea cu distrugerea bunurilor prin mijloace socialmente periculoase.

3.2. Propuneri legislative de completare și uniformizare a legii penale a infracțiunii de amenințare cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății.

În practică, la etapa documentării și cercetării unei infracțiuni este greu de demonstrat intenția directă care este îndreptată de făptuitor către comiterea infracțiunii, deoarece aceasta din urmă nu are un obiect material care ar suferi un prejudiciu, în acest caz intenția poate fi redată din anumite modalități de comitere a faptei, cum ar fi cu utilizarea unui cuțit sau a unei arme cu ajutorul cărora se poate de demonstrat că făptuitorul a urmărit acea intenție directă la comiterea faptei. Potrivit art. 17 din CP, intenția este directă dacă făptuitorul își dădea seama de caracterul prejudiciabil al faptei, a prevăzut urmările ei prejudiciabile și dorea survenirea consecințelor.

Ce ține de percepția victimei, norma de la art. 155 CP prevede o condiție obligatorie,

²¹ Codul Penal al Ucrainei. Disponibil: https://www.justice.gov/sites/default/files/eoir/legacy/2013/11/08/criminal_code_0.pdf (accesat la 24.06.2025).

²² Codul Penal al Ucrainei. Ibidem (accesat la 24.06.2025).

²³ Șt. Șaptefrăț. Ibidem, p. 234.

ca victima să perceapă că pericolul este unul real și imediat. Astfel, la această etapă apar anumite probleme ce pot fi interpretate de organele de drept la înfăptuirea actului de justiție, cum ar fi că fapta nu constituia un pericol real pentru viața victimei sau că aceasta nu l-a perceput.

Delimitarea de alte infracțiuni, și anume cazurile când infracțiunea de amenințare cu omor trebuie delimitată dintre normele asemănătoare, cum ar fi calificarea infracțiunii dintre o normă generală și una specială art. 116 CP, calificarea infracțiunii în cazul concurenței dintre două norme speciale art. 17 CP și calificarea infracțiunii în cazul concurenței dintr-o normă parte și un întreg. Prin cele analizate se determină faptul că în funcție de metoda de comitere a faptei, de scopul urmărit, de subiectul comiterii faptei de amenințare, acțiunile făptuitorului pot fi încadrate în baza altor norme prevăzute de legea penală decât cea de la art. 155 CP. De exemplu: art. 155 și art. 27, 145 CP, între care poate exista o concurență dintre o normă generală și una specială, respectiv conform art. 116 CP se va aplica norma specială care este prevăzută de art. 27, 145 CP. Un alt exemplu ar fi art. 155 și 201¹ alin. (1) lit. (b) CP. De asemenea, poate exista o concurență dintre o normă parte și un întreg, conform art. 118 CP, la care se va aplica norma întregă.

Cu referire la participația la comiterea infracțiunii prevăzute de art. 155 CP, este sesizabil faptul că norma nu prevede o agravare a răspunderii penale cum fac alte norme (de exemplu: 186 alin. (2) CP – forma de participație de două sau mai multe persoane, și cea de la alin. (3) a art. 186, când furtul se comite de un grup criminal sau de o organizație criminală). Astfel, consider că nu este o echitate dintre sancțiunile normelor date, care după caz sunt fără schimbări în cazul amenințării cu omor.

Cu privire la pedeapsă, se constată că sancțiunile prevăzute pentru alin. (1) art. 155 Cod penal, respectiv munca neremunerată în folosul comunității, amenda sau închisoarea de la 1 la 3 ani, par a fi disproporționate în raport cu gravitatea faptei. De asemenea, pedeapsa prevăzută la alin. (2) al aceluiași articol ridică semne de întrebare privind eficiența ei în raport cu pericolul social concret al faptei. Aceasta deoarece amenințarea cu omor sau cu vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății reprezintă adesea o primă etapă într-un comportament infracțional progresiv, care poate degenera în fapte mult mai grave, precum vătămări reale sau chiar omor. În acest context, se pune problema dacă pedepsele actuale reflectă în mod adecvat pericolul social și funcția preventivă a normei penale.

Ca urmare a analizei legislațiilor unor alte state și racordarea acestora cu legislația Republicii Moldova, considerăm că normele de amenințare cu omor ori cu vătămare gravă a integrității corporale necesită a fi completate cu noi alineate. Acestea din urmă în esență vor cuprinde o analiză complexă mai amplă a prevederilor articolului dat, care la moment nu sunt cuprinse și vor da o aplicabilitate mai mare.

Astfel, în perioada actuală ne aflăm într-o etapă majoră de digitalizare, în care este sesizabil faptul că o mare parte din categoriile de amenințări cu omor ori cu vătămare gravă se comit prin intermediul diferitelor rețele de socializare sau cu utilizarea unor dispozitive tehnice (telefoane mobile, camere de supraveghere, etc.). Așa că prevederile Codului penal ar trebui să cuprindă nemijlocit o formă de incriminare a modalității date de comitere a faptei, iar prevederile alineatului (2) al articolului 155 din CP al RM să cuprindă mai multe agravante decât cele existente la momentul actual. Consider că alineatul 2 ar trebui să cuprindă la litera (a) agravanta care este prevăzută la momentul actual, iar litera (b) ar trebui să fie completată cu agravanta amenințarea prin mijloace electronice și să prevadă posibilitatea de a trage la răspundere penală anume în acele cazuri când fapta

este comisă prin rețele de socializare, ceea ce ar duce la o protecție mult mai sporită a mediului digital. Această agravantă trebuie să fie prevăzută și să cuprindă un mod amplu de realizare, spre exemplu „Aceleași acțiuni prevăzute la alineatul (1) comise prin mijloace electronice (telefoane, telefoane celulare, computere, aparate de înregistrare video, faxuri sau pagini de comunicare electronică).

De asemenea, se va pune în sarcina organelor de urmărire penală la cercetarea acestei modalități faptice de comitere a infracțiunii să stabilească dacă într-adevăr infracțiunea întrunește toate semnele crimei și dacă poate fi reținută ca agravantă. Această modalitate de comitere vine să contracareze fenomenul criminal tot mai răspândit în mediul online de realizare a amenințărilor cu omor și cu vătămarea gravă, unde făptuitorul beneficiază de o mare superioritate la comiterea faptei, mai mare ca cea comisă în alte modalități faptice descrise, iar necesitatea completării vine în raport cu distrugerea acestui flagel de comitere. Totodată, este de specificat faptul că pentru a fi reținută amenințarea cu omor ori vătămare gravă a integrității corporale în forma dată, este necesar ca această primejdie să fie una imediată și reală, la fel să fie percepută în acest fapt de partea vătămată, ori în caz contrar nu se vor întruni toate semnele infracțiunii.

Prevederile art. 155 CP al RM trebuie să fie completate cu o nouă agravantă la alineatul (2), precum și cu un nou alineat, în care să fie prevăzută tragerea la răspundere penală a infracțiunii date comise în formă de participație; după caz, să fie prevăzută la alineatul (2) litera (c) răspunderea pentru comiterea infracțiunii în formă de participație, iar la alineatul (3) să fie prevăzută răspunderea penală pentru comiterea infracțiunii în cazul comiterii acesteia de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală. Necesitatea stabilirii acestor două modalități de atragere la răspundere penală în forma participației este în stabilirea unei individualizări corecte pentru infracțiunea incriminată. Or, putem determina că legea penală la anumite articole nu este uniformă și nu prevede aceeași răspundere penală pentru participația la comiterea unei infracțiuni. În cazul articolului 155 CP, la comiterea infracțiunii în formă de participație nu poate fi efectuată o individualizare corectă și uniformă a pedepsei care urmează a fi acordată. Din acest considerent, legislația Republicii Moldova ar trebui completată cu noi forme de sancționare și de trageră la răspundere penală pentru aceste modalități faptice de comitere, care la moment nu sunt prevăzute, dar care sunt necesare atât pentru pedepsirea unor modalități faptice de comitere, cât și pentru atribuirea unei răspunderi penale uniforme pentru fiecare infracțiune în parte.

De asemenea, se impune aplicarea unei pedepsei mai aspre pentru infracțiunea comisă în participație, din cauza pericolului social sporit pe care îl prezintă făptuitorii. Prin urmare, la comiterea infracțiunii în formă de participație crește gradul de amenințare a victimei, prin provenirea acestor amenințări de la mai mulți făptuitori, iar efectele prin comiterea faptei asupra victimei vor fi tot mai resimțite de către aceasta, prin intensificarea acestor amenințări.

Aplicarea corectă a normei penale necesită nu doar identificarea elementelor obiective ale faptei, ci și o analiză aprofundată a contextului, a intenției făptuitorului și a gradului de teamă resimțit de victimă. Prin urmare, eficiența intervenției penale depinde de capacitatea sistemului de justiție de a distinge amenințarea reală capabilă să afecteze drepturile fundamentale ale persoanei de unele manifestări umane a libertății de exprimare cu caracter neprejudiciabil sau de acțiuni și fapte care depășesc competența de incriminare conform articolului 155 din Codul penal al Republicii Moldova.

4. REZULTATE.

Amenințarea reprezintă o acțiune prin care o persoană provoacă unei alte persoane teama de un pericol grav și iminent, precum o vătămare corporală, pierderea vieții sau consecințe grave asupra sănătății. În esență, amenințarea constă în exercitarea unei presiuni psihologice asupra victimei prin manifestarea intenției de a comite o faptă ilicită împotriva acesteia.

Infrațiunea de amenințare se consumă fără ca făptuitorul să fie nevoit să treacă la fapte. Este suficient ca acesta să exprime, în mod direct, intenția de a-i provoca victimei o leziune corporală sau chiar moartea, astfel încât cel amenințat să perceapă un pericol real. Scopul amenințării este de a-i insufla victimei o stare de teamă și de a o face să creadă că subiectul infrațiunii va duce la îndeplinire ceea ce afirmă.

Evoluția legislației naționale reflectă adaptarea la standardele internaționale și europene. Codul penal al Republicii Moldova a suferit modificări și completări constante, având în vedere aspirațiile europene ale statului. Printre acestea se numără introducerea infrațiunii comise din motive de prejudecată, evidențiind preocuparea pentru protecția drepturilor fundamentale.

Studiile doctrinare și jurisprudența au contribuit la definirea și delimitarea infrațiunii de amenințare, stabilind criterii esențiale precum existența unui pericol real și influența psihologică asupra victimei. Clasificările tipurilor de amenințare oferă un cadru detaliat pentru analiza și aplicarea corectă a prevederilor legale.

Analiza comparativă a legislației penale din diferite familii juridice (romano-germană, anglo-saxonă și CSI) arată diferențe semnificative la definirea și aplicarea infrațiunii de amenințare cu omor sau vătămare gravă. În timp ce legislația Republicii Moldova limitează infrațiunea doar la amenințarea cu omor sau vătămare gravă, alte state, precum România și Spania, se referă în legile lor și la alte tipuri de amenințări, precum cele cu pagube materiale sau asupra unor terți apropiați victimei.

Spre deosebire de Republica Moldova, unele state, cum ar fi Slovacia și Spania, nu necesită demonstrarea unui pericol real și imediat pentru ca amenințarea să fie incriminată, fapt care extinde aplicabilitatea normei. În SUA și Australia, legislația prevede circumstanțe agravante detaliate, inclusiv utilizarea mijloacelor electronice pentru transmiterea amenințărilor, iar în Slovacia se sancționează mai grav amenințările ce obstrucționează exercitarea unor drepturi fundamentale.

Reglementarea națională a infrațiunii de amenințare prezintă atât aspecte pozitive, cât și lacune în comparație cu normele din alte sisteme juridice. Printre punctele forte se numără caracterul clar al dispozițiilor legale și sancționarea explicită a amenințării cu omor sau vătămarea corporală gravă. Totuși, legislația Republicii Moldova rămâne limitată în ceea ce privește definirea extinsă a amenințării, neacoperind în mod suficient formele moderne de intimidare, inclusiv cele realizate prin mijloace electronice. De asemenea, lipsa unor criterii detaliate de agravare reduce eficiența normelor penale în raport cu standardele internaționale, subliniind necesitatea alinierii legislației naționale la modelele avansate existente în alte state.

Infrațiunea de amenințare cu omor ori cu vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății reflectă o realitate socială în care securitatea fizică și psihică a persoanei este pusă în pericol nu doar prin acțiuni directe de violență, ci și prin generarea stării de teamă ce pune în pericol capacitatea psihică a victimei. Această normă penală protejează

valori fundamentale garantate de Constituție și tratatele internaționale la care statul este parte, cum ar fi viața, integritatea corporală și sănătatea, dar și libertatea individuală a persoanei.

5. CONCLUZII.

Infracțiunea de amenințare cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, prevăzută de art.155 din Codul Penal al Republicii Moldova, reprezintă o manifestare prin care se limitează libertatea individuală a persoanei, prin care se atentează nu doar la liniștea și echilibrul emoțional al victimei, dar și la ordinea publică și valorile fundamentale ale societății.

Analiza teoretică a acestei infracțiuni a evidențiat faptul că aceasta din urmă are o structură juridică simplă, însă complexă din punct de vedere psihologic și probatoriu. Astfel, esența acestei infracțiuni constă în producerea unei stări reale în conștiința victimei, rezultată nu din simpla exprimare verbală a unor intenții, dar din circumstanțe concrete care transmit pericolul perceput ca iminent. Această percepție a victimei este dublată de o evaluare obiectivă a caracterului veridic al amenințării.

Totuși, în pofida faptului că legislația penală în materie de amenințării cu omor ori cu vătămarea gravă în ultima perioadă de timp a resimțit completări majore în domeniul ce ține de prevenire și tragere la răspunderea penală pentru astfel de încălcări, prin completarea art. 155 CP al RM cu alin. (2), adică infracțiunea de amenințare cu omor ori cu vătămarea gravă comisă în formă de premeditare, sesizăm că trebuie efectuate completări majore cu forme de agravare a răspunderii penale în anumite modalități faptice de comitere a acestei infracțiuni.

Astfel, conform celor indicate supra, venim cu recomandări de completare a normei prevăzute de art. 155 Cod penal cu următoarele agravante:

- „Aceleași acțiuni prevăzute la alineatul (1) comise prin mijloace electronice (telefoane, telefoane celulare, computere, aparate de înregistrare video, faxuri sau pagini de comunicare electronică)”, care va fi completată la lit. (b) alin. (2) art. 155 Cod penal.
- Tragerea la răspundere penală în formă de participație, după caz să fie prevăzut la alin. (2) lit. (c) art. 155 Cod penal, răspunderea pentru comiterea infracțiunii în formă de participație (atunci când fapta este comisă de două sau mai multe persoane).
- Iar la alineatul (3) art. 155 Cod penal să fie prevăzută răspunderea penală pentru comiterea infracțiunii în cazul comiterii acesteia de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală.

Prin urmare, completarea normei de amenințare cu omor ori cu vătămare gravă a integrității corporale cu agravantele invocate supra va da posibilitate unei aplicabilități mai bune a prevederilor legale în cazul comiterii infracțiunii prin intermediul sistemelor informatice, precum și în orice formă de participație. De asemenea, va contribui la individualizarea corectă a pedepsei pentru infracțiunea comisă în raport cu alte norme prevăzute de Codul penal al Republicii Moldova.

BIBLIOGRAFIE

BIBLIOGRAPHY

Angheluță M. Noțiunea de amenințare în legislația penală a Republicii Moldova. În: Revista

- Națională de Drept, 2022 (2021), nr. 1 (243), ISSN 1811-0770, E-ISSN 2587-411X, pp. 44-55.
- Avornic Gh. Teoria generală a dreptului. Ediția 1. Chișinău: Cartier, 2004. ISBN 9975 79 274 X, p. 336.
- Codul penal al Californiei. Disponibil: <https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes/TOC-Selected.xhtml?tocCode=PEN&tocTitle=+Penal+Code+-+PEN> (accesat la 15.08.2025).
- Codul Penal al Federației Ruse. Disponibil: <https://ru.scribd.com/doc/80674239/Codul-Penal-Al-Federatiei-Ruse> (accesat la 27.07.2025).
- Codul penal al Nevadei. Disponibil: <https://www.leg.state.nv.us/nrs/nrs-200.html#NRS200Sec571> (accesat la 27.07.2025).
- Codul Penal al României. Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/223635> (accesat la 15.08.2025).
- Codul Penal al Ucrainei. Disponibil: https://www.justice.gov/sites/default/files/eoir/legacy/2013/11/08/criminal_code_0.pdf (accesat la 24.06.2025).
- Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr.1.
- Declarația Universală a Drepturilor Omului. Disponibil: https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf (accesat la 23.08.2025).
- Dvoracec M.V., Lupu Gh. Teoria generală a dreptului. Iași: Editura Fundației „Chemarea”, 1996, p. 165.
- Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice. Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/82590> (accesat la 23.08.2025).
- Șaptefraț Șt. Amenințarea cu omor cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății: studiu de drept comparat. În: Revista „Studia Universitatis Moldaviae”, nr. 3 (103), 2017. ISSN 1814-3199, ISSN online 2345-1017, p. 234.